

TEMAT: MOTYW MIŁOŚCI ROMANTYCZNEJ.

BIBLIA

- **„Pieśń nad Pieśniami”** - utwór posiada zmysłowy język poezji miłosnej. Ów poemat liryczny o charakterze miłosnym oparty jest na dialogu dwojga kochanków, którzy nie mogą bez siebie żyć. Oblubieniec i Oblubienica rozmawiają ze sobą językiem zakochanych, pełnym namiętnych wyznań, zmysłowych obrazów oraz wzajemnych zachwyty. Oblubienica z zachwytem opisuje Oblubieńca. Mówi o nim „Król”, jest dla niej „miły i uroczy”. Dla niej jego miłość jest „przedniejsza od wina”. Jest on dla niej doskonały, idealizuje go na osobę, które dorównuje bogom. Kreuje go na źródło niezrównanej miłości. Natomiast Oblubieniec określa ją jako piękną. Podkreśla jej urodę mówiąc, iż ma „oczy ja gołębicę” określa ją jako „lilię pośród cierni”. Widzimy tutaj miłość najpiękniejszą, bo odwzajemnioną. Kochankowie nie potrafią żyć bez siebie, są dla siebie największym darem jaki mógł ich spotkać. W sile ich uczuć tkwi wielka tajemnica a ich miłość jest błogostawieństwem.

ŚREDNIOWIECZE

- **„Dzieje Tristana i Izoldy”** - to epos opowiadający o miłości, jaką przeżywa dwoje głównych bohaterów. Jest to uczucie, którego nie da się powstrzymać, niezwykle, szalone, aż po grób. Miłość ta nie zrodziła się naturalnie, jako zauroczenie jednego człowieka drugim. Była wynikiem działania magii napoju miłosnego. Od początku była także miłością tragiczną, która musiała doprowadzić kochanków do zguby. Napój wypity nie te osoby, dla których był przeznaczony. Stało się to niechcący i nie było w tym winy Tristana i Izoldy. Postępowanie bohaterów to konsekwencja przypadkowego czynu, zrzędzenia losu. Przypadkowe wypicie napoju jest punktem zwrotnym akcji, momentem narodzin uczucia, które zadecyduje o losie bohaterów, stając się najważniejszym problemem ich życia i czynnikiem popychającym do działania. Bohaterowie nie traktują swego uczucia jako grzesznego czynu, czują się niewinni. Knują podstępny i przeciwstawiają się ustalonym konwenansom. W utworze zaprezentowano niekonwencjonalny obraz moralności, która na pierwszym planie stawia miłość, mimo że otacza ją atmosfera zdrady, podstępów, nienawiści, oszustwa, a nawet zbrodni.

RENEZANS

- **„Romeo i Julia”, William Szekspir** - dramat opowiada o tragicznym uczuciu, które połączyło głównych bohaterów, pochodzących z dwóch skłóconych rodów. Gdy się poznają, zakochują się w sobie, jednak wiedzą, że nigdy nie będą mogli być razem. Na przeszkodzie ich szczęściu stoi rodowy spór. Biorą potajemnie ślub w celi ojca Laurentego, a następnego dnia Romeo zostaje wplątany w uliczną bójkę i wygnany z Werony. Julia natomiast ma zostać wydana za mąż za hrabiego Parysa. Aby wybrnąć z dramatycznej sytuacji ojciec Laurenty daje Julii środek nasenny, po którego zażyciu sprawia wrażenie martwej. Ślub z Parysem nie dochodzi do skutku, ale do Romea nie dociera w porę wiadomość o podstępie. W grobowcu Julii

zażywa truciznę, aby na zawsze pozostać przy boku żony. Julia, przebudziwszy się zadaje sobie śmiertelny cios sztyletem. Śmierć bohaterów kończy spór pomiędzy rodzinami. Ich miłość była przejawem buntu przeciw narzuconym podziałom. Bunt ten doprowadził do klęski, do śmierci kochanków i najsroźszej kary dla osieroconych rodziców.

„Sonety do Laury”, Francisco Petrarca - autor przedstawia obraz ukochanej w sposób wyidealizowany, ukazuje jej zalety tak, jakby pozbawiona była wad. Artysta kreuje kobietę na anioła, który jest jego przewodnikiem po krainie uczuć. Świat miłości według Petrarki to miejsce baśniowe, w którym są same sprzeczności i kontrasty. Przez swoje poglądy utworzył nowy wzór tworzenia utworów o tematyce miłosnej. Miało to duży wpływ na twórców renesansowych jak również kolejnych pokoleń.

OŚWIECENIE

„Do Justyny. Tęskność na wiosnę”, Franciszek Karpiński – w utworze pozornie o miłości nie ma ani słowa. Wiersz jest porównaniem budzącej się do życia przyrody na wiosnę, ze stanem psychiki podmiotu lirycznego. Podmiot liryczny – gospodarz opowiada o budzącej się do życia przyrodzie, jednak jego prawdziwym celem jest wyrażenie smutku i tęsknoty do swojej ukochanej.

ROMANTYZM

„Cierpienia młodego Wertera”, Johann Wolfgang Goethe – miłość jest dla głównego bohatera – Wertera chorobą, uczuciem niepodlegającym ludzkiej woli. Miłość do Lotty staje się najświętszą wartością, jedyną treścią jego życia i przyczyną głębokiego cierpienia. W liście do przyjaciela pisze: „Nie znam już innej modlitwy jak do niej (...) wszystko dookoła widzę tylko w związku z nią (...). Nie widzę cierpieniu temu kresu prócz grobu”. Dramatyczne wyznanie Wertera: „Mam tak wiele, a uczucie do niej pochłania wszystko; mam tak wiele, ale bez niej wszystko staje się niczym” dowodzi, że ukochana w jego oczach przybiera rozmiar bóstwa, bo z nią jedną wiąże swoje nadzieje. Lotta pomimo tego, że jest nieosiągalna i niedostępna utrzymuje uczucie Wertera, sprawia, iż przeżywa on zewsząd ogarniającą go namiętność. To szczęście jest nieosiągalne, dlatego, nie mogąc dłużej znieść emocjonalnego napięcia, bohater ostatecznie decyduje się na śmierć samobójczą, upatrując w niej wyzwolenie.

- **„Giaur”, George Byron** – w utworze mamy do czynienia z miłością niespełnioną, prowadzącą do zabójstwa oraz miłością i oddaniem dla tradycji i religii. Motyw miłości niespełnionej dotyczy Giaura i Leili. Leila należała do haremu Hassana, jednak jej prawdziwym ukochanym był Giaur. Była to również miłość zakazana, ze względu różnic religijnych, bowiem Leila była muzułmanką, a Giaur chrześcijaninem. Hassan, jako gorliwy wyznawca islamu nie mógł pozwolić sobie na taką zniewagę i mimo miłości jaką darzył Leilę, kazał ją zamordować. Miłość do tradycji i religii dotyczy właśnie Hassana i chcę podkreślić ten rodzaj uczucia, ponieważ był on silniejszy od miłości do kobiety i sprawił, że Hassan stał się postacią tragiczną. Giaur w odwecie za zabójstwo ukochanej, które sprawiło, że ich miłość

nie mogła się spełnić i być szczęśliwą, zamordował Hassana.

- **„Romantyczność”, Adam Mickiewicz** - przejaw miłości romantycznej zauważyć można w pierwszej części ballady, którą jest krótkie opowiadanie o losach dziewczyny, która przed laty utraciła ukochanego. Karusia jest obłąkana z rozpacz. Nie chce pogodzić się z faktem odejścia ukochanego ze świata żywych. Źródłem kontaktu z mężczyzną staje się wiara, że egzystuje on w świecie zmarłych. Dziewczyna widzi go, rozmawia z nim, co więcej wiarę w istnienie świata pozazmysłowego dzielą zebrani wokół Karusi mieszkańcy wsi. Oni wiedzą, że młodych łączyła głęboka, prawdziwa miłość, to jest naturalne, że kochanek odwiedza ukochaną.

- **„Do M***”, Adam Mickiewicz** - poeta rysuje obraz **nieszczęśliwej miłości**. Kobieta rozkazuje podmiotowi lirycznemu odejść, powtórzenia podkreślają bolesność chwili rozstania. Mężczyzna godzi się, zaznacza jednak, że nie jest w stanie zapomnieć znajomości. Kolejne strofy świadczą także o pewności uczuć ukochanej, która nie zapomni o podmiocie lirycznym, będzie go pamiętała i wspominała. Wiele mówiący jest też sam tytuł. Mimo, że w wierszu nie zostaje podane imię tytułowej M***, z pewnością wykluczyć nie można, że jest to Maryla Wereszczakówna – ukochana autora.

- **„Pan Tadeusz”, Adam Mickiewicz** - tytułowy bohater, młody szlachcic, syn Jacka Soplicy, wraca do domu stryja, gdzie się wychował, po latach pobytu w wileńskich szkołach. Pierwsze spotkanie z młodzieńcą Zosią było dla niego olśnieniem i tak wielkim zaskoczeniem, że nie zdążył się przyjrzeć pięknej dziewczynie, szybkiej, zwinnej, wstydlivej i bardzo naturalnej w swoim zachowaniu. Z nagłej niezwykłości tego spotkania wynikają późniejsze tragikomiczne wypadki: Tadeusz myli Zosię z Telimeną, ulega doświadczonej, sprytniej kokietce, a kiedy okazuje się, że spotkana po przyjeździe do dworu dziewczyna jest piękniejsza i dużo młodsza od Telimeny, młodzieniec postanawia utopić się w stawie. Autor ułożył zdarzenia z troską o szczęśliwe zakończenie. Tadeusz wyjaśnia Telimienie swoją pomyłkę, ona mu wybacza, więc niedoświadczony w takich sprawach młodzieniec może zaczynać starania o rękę Zosi. Kiedy powraca z wojny nic nie stoi na przeszkodzie, by młodzi połączyli się ślubem. Para zakochanych bohaterów to potomkowie Ewy Horeszkówny i Jacka Soplicy, których łączyła wielka namiętność, a rozdzieliła stanowcza decyzja Stolnika.

TEMAT: PROMETEIZM W LITERATURZE ROMANTYZMU I POPRZEDNICH EPOK.

Mit o Prometeuszu - Prometeusz stworzył człowieka, ulepił go z gliny i łez. Podarował mu również duszę złożoną z kilku iskier wykradzionych z rydwanu słonecznego. Chcąc wspomóc człowieka tytan podarował mu ogień wykradziony bogom. Czyny Prometeusza nie spodobały się Zeusowi, który obawiał się rosnących w potęgę ludzi. Dlatego też zesał na Ziemię wszelkiego rodzaju nieszczęścia ukryte pod postacią puszką Pandory. Prometeusz kierowany ogromną miłością do ludzi postanowił zemścić się na bogach, gotowy ponieść wszelkie konsekwencje swego czynu.

Zasługi Prometeusza:

- nauka o liczbach,
- najprzedniejsza wiedza,
- oswoił zwierzęta,
- zaprzągnął konia do wozu,
- na słone morze spuścił statki,
- dał lekarstwa,
- wynalazł zioła kojące ból,
- znalazł na ziemi metale,
- nauczył ludzi wróżbiarstwa.

Cechy Prometeusza:

- miłość do ludzi,
- cierpienie i poświęcenie dla ludzi,
- spryt,
- mądrość,
- odpowiedzialny za ludzi,
- altruizm.

PROMETEIZM, POSTAWA PROMETEJSKA

zachowanie nacechowane heroizmem, buntem przeciw siłom zła i obroną słabszych wymagającą ofiary, poświęcenia, postępowanie jednostki mające na celu dobro grup społ. lub ludzkości. Postawa bohatera romant., który na wzór mitol. bohatera Prometeusza wybierał cierpienie podejmując walkę o szlachetne cele, w tym często wolność jako wartość najwyższą, np. Konrad z III cz. *Dziadów* A. Mickiewicza. Rodzajem poświęcenia się był również wybór, którego dokonał bohater powieści S. Żeromskiego *Judym z Ludzi bezdomnych*.

„**Nowy Testament**” - w „Kazaniu na Górze” Jezus powiada: „Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują”. Jest to apel do ludzi o wzajemny szacunek i wybaczenie sobie, jest to nawoływanie do nie chowania urazy w sercu. Te słowa Jezusa jak i całe Jego życie świadczą o wielkiej i bezinteresownej miłości do człowieka. Przejawem tego była śmierć Jezusa na krzyżu dla odkupienia ludzkich win. Życiorys Jezusa pokazuje potęgę

miłości Boga do człowieka, ukazuje idealny obraz czystej i bezinteresownej miłości Jezusa Chrystusa do ludzi i okrutny, nienawistny a także egoistyczny lud, który nawet na moment nie zastanawia się nad motywami swego działania. Najlepiej ten kontrast widać w scenach, w których to Jezus, oskarżony o nazywanie się królem żydowskim, staje przed Piłatem. Skromna postawa Jezusa, rezygnacja z walki o życie, brak chęci obrony przed okrutnym losem, jaki niechybnie go czeka, wprawiają nas wszystkich w zdumienie. Jezus nie reagował na oskarżenia ludu i arcykapłanów. Jego serce wypełniała miłość do ludzi, do Ojca, w efekcie czego był nieczuły na wszelkie oszczerstwa.

Prometeizm jest więc postawą charakterystyczną dla bohatera literackiego o cechach wybitnych. **Jednostka ta decyduje się poświęcić dla dobra zbiorowości, jednocześnie buntując się przeciw Bogu. Zjawisko prometeizmu jest szczególnie charakterystyczne dla epoki romantyzmu.** Można je z pewnością odnaleźć w III części „Dziadów” Mickiewicza.

Konrad-wcielenie Prometeusza

Swoistym wcieleniem postawy Prometeusza jest główna postać dramatu, czyli Konrad. Jego cechy prometejskie ujawniają się w scenie Wielkiej Improwizacji. **Konrad buntuje się przeciw Bogu, ponieważ uważa, że Stwórca nie ma w sobie miłości i zsyła na ludzkość jedynie cierpienie.** Bohater uważa, że jako jednostka o wybitnych zdolnościach artystycznych i człowiek pełen szczerzej miłości do swojego narodu, ma prawo żądać od Boga „rządu dusz”. **Konrad chce ponadto cierpieć za swój naród i wierzy, że dzięki jego nadludzkiemu poświęceniu, Polska zostanie uratowana.** Odnoszą się do tego słynne słowa bohatera:

*Ja i ojczyzna to jedno.
Nazywam się Miljon - bo za miliony
Kocham i cierpię katusze.*

Prometeizm Konrada to zatem indywidualizm, miłość do narodu, bunt przeciw Bogu i cierpienie za Polskę. Podobnie jak mitologicznego tytana, bohatera „Dziadów” można oceniać ambiwalentnie. Posiada zarówno cechy szlachetne: patriotyzm, gotowość do poświęceń, miłość, ale też wyróżnia go skłonność do tyranii i bluźnierczy stosunek do Boga.

Przeczytaj uważnie tekst Cezarego Rowińskiego pt. Prometeusz, a następnie wypełnij kartę pracy do tekstu.

Mit Prometeusza od początku dziejów fascynował artystów, filozofów i badaczy. Prometeusz jawi się jako symbol buntu człowieka przeciw bogom, przeciw wszelkiej transcendencji, przeciw wszystkim siłom irracjonalnym. Prometeusz rozumiany jest jako założyciel kultury i cywilizacji, jako inicjator postępu ludzkości. W postaci Prometeusza ogniskuje się wiara w ludzką godność, w niezależność człowieka, w jego nieograniczoną moc poznawczą. Zarazem osoba Prometeusza ukazuje, iż droga postępu ludzkości łączy się z cierpieniem, bólem, poświęceniem i wyrzeczeniem.

Jeśli centralnym momentem mitu Prometeusza jest fakt wykradzenia ognia bogom i podarowania go ludziom, to zrozumiała staje się wieloznaczność tego mitu. Tak jak ogień symbolizować może najbardziej sprzeczne fenomeny, tak mit Prometeusza może odnosić

się do prawie wszystkich dziedzin ludzkiego świata. Stąd bierze się mnogość interpretacji tego mitu, stąd będzie on obecny w różnych koncepcjach świata i człowieka, stąd będzie kusił myślicieli i artystów o całkowicie różnych nastawieniach i poglądach. A być może to jest też przyczyną ciągłego odradzania się zainteresowań mitem Prometeusza przez całą historię kultury zachodniej.

Prometeusz - nieśmiertelny tytan staje nie po stronie bogów, lecz człowieka, poświęca się dla ludzkości, naraża dla niej na najstraszliwsze cierpienia. W ten sposób mit Prometeusza ukazuje się jako najbardziej humanistyczny, najwznioślejszy mit w całej mitologii antycznego świata. ... mit ten będzie promieniował życiem przez wieki aż po nasze dni, będzie trwał jako symbol stałych dążeń człowieka znamiennych dla kultury europejskiej. Prześledzenie recepcji mitu Prometeusza w dziejach myśli i literatury europejskiej pozwoli nam z pewnością lepiej uprzytomnić sobie, jakie to były dążeń i jak rozwijały się w toku historii.

Czasy romantyzmu nazwać by można epoką Prometeusza, nie tylko dlatego, że w okresie tym powstaje wielka liczba dzieł osnutych na kanwie prometejskiego mitu ..., lecz przede wszystkim dlatego, że cała ideologia romantyzmu przesiąknięta jest ideami, których źródła trzeba szukać w micie Prometeusza. Rodzi się koncepcja prometeizmu, koncepcja niebędąca jakąś jedną zamkniętą doktryną, ale rysująca się jako nieodłączny składnik romantycznego myślenia i odczuwania. Prometeizm to w pierwszym rzędzie wiara w konieczność poświęcenia się wybitnej, genialnej jednostki dla dobra ludzkości i narodu; to wiara w twórcze siły człowieka, który zdany jest na samego siebie i nie może oczekiwać pomocy z zewnątrz; to wiara w moc ludzkiego czynu. Romantyczne idee rewolucjonizmu łączą się nierozdzielnie z prometeizmem. Bunt Prometeusza utożsamia się z buntem człowieka przeciw istnjącemu stanowi rzeczy zarówno w płaszczyźnie społecznej i politycznej, jak i metafizycznej. Dla romantyków nowoczesna rewolucja ma charakter prometejski.

Romantyków fascynują problemy Boga, opatrności, zła, przeznaczenia i przeciwstawiają im kwestie postępu społecznego i moralnego ludzkości, jego twórczości. Te wszystkie zagadnienia streszczała w sobie mit Prometeusza. Toteż Prometeusz stał się natchnieniem romantyków. Romantyczna wizja tytanizmu ... w dużym stopniu identyfikuje się z prometeizmem. Zadania, które stoją przed ludzkością, oczekują tytanów, oczekują nowych Prometeuszów. Prometeizm wykracza poza ramy poezji, literatury, filozofii, splata się z ideami społecznymi oraz politycznymi, staje się ideałem przyświecającym rewolucjonistom i reformatorom.

1. Jakie rozważania podejmuje w swoim tekście Cezary Rowiński?

.....
.....
.....

2. Na podstawie akapitu pierwszego wymień trzy przyczyny, dla których artyści, filozofowie i badacze literatury interesują się mitem Prometeusza.

.....
.....
.....

3. Na czym polega paradoks wpisany w postać Prometeusza?

.....
.....
.....

4. Co, zdaniem Cezarego Rowińskiego, decyduje o dużej popularności mitu prometejskiego w kulturze europejskiej?

.....
.....

5. Rozpoznaj główny problem podjęty przez Cezarego Rowińskiego w przedstawionym tekście.

.....
.....

6. Wypisz z tekstu zdanie, w którym Cezary Rowiński objaśnia znaczenie pojęcia prometeizm.

.....
.....

7. Przeczytaj definicję terminu prometeizm ze słownika terminów literackich i porównaj ją z definicją sformułowaną przez autora.

definicja słownikowa: prometeizm - postawa indywidualistycznego buntu przeciw Bogu, siłom natury i skrepowaniu ludzkiego ducha oraz zgody na poświęcenie się, a także samotne cierpienie za ideę i szczęście ludzkości.

.....
.....
.....

8. Czy prometeizm i tytanicizm romantyczny są - według autora - pojęciami tożsamymi? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....

9. Wyjaśnij, dlaczego badacz uważa, że źródeł ideologii romantyzmu należy szukać w micie Prometeusza.

.....
.....

TEMAT: MOTYW MIŁOŚCI DO OJCZYZNY - W LITERATURZE ROMANTYZMU I W POPRZEDZAJĄCYCH EPOKACH.

Doba staropolska

Jan Kochanowski

- *Odprawa posłów greckich* (tragedia)
Co znajdziesz?
- Krytykę prywaty przeciw interesom ojczyzny.
- Wzór patrioty – Antenora, antyprzykład – Parysa, Iketaona.
- Obraz szlachty rządzącej Rzeczpospolitą ukrytą w antycznym kostiumie Troi.

- pieśni
 - *Pieśń V (Pieśń spustoszeniu Podola)*
 - *Pieśń XII, (Księgi wtóre) A jeśli komu droga otwarta do nieba...*Co znajdziesz?
Pochwałę postawy patriotycznej, poświęcenia życia ojczyźnie, wypełniania obywatelskich obowiązków.

Piotr Skarga

- *Kazania sejmowe* (kazanie)
Co znajdziesz?
Alegorię ojczyzny – matki, ojczyzny – tonącego okrętu i sześć chorób Rzeczypospolitej, które wymienia Skarga.

Andrzej Frycz Modrzewski

- *O poprawie Rzeczypospolitej* (traktat)
Co znajdziesz?
Propozycję reform w najważniejszych dziedzinach państwa (Kościół, prawo, szkoła, obyczaje, wojna).

Wacław Potocki

- *Transakcja wojny chocimskiej* (epos)

Co znajdziesz?

Wzór sarmaty (wódz–Chodkiewicz), odwołanie do dawnej świetności i dumnych przodków, nawoływanie do obrony ojczyzny.

- *Moralia*
- *Ogród, ale nie plewiony*

- *Ogród fraszek* (fraszki, wiersze)

Co znajdziesz?

Ostrą krytykę szlachty jako klasy rządzącej krajem, satyrę na nietolerancję, egoizm, lenistwo, chciwość, niespełnienie obywatelskich obowiązków według tytułu: *Nierządem Polska stoi*.

Ignacy Krasicki

- *Święta miłości...* (hymn)

Co znajdziesz?

Pochwałę miłości ojczyzny, po raz pierwszy obarczonej poczuciem niewoli („więzy”, „pęta” w obrazowaniu uczuć).

- *Satyry*

- *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki* (powieść)

Co znajdziesz?

Obraz szlachty polskiej XVIII wieku, jej wad, metod wychowawczych i poczynań ustrojowych.

Julian Ursyn Niemcewicz

- *Powrót posła* (komedia polityczna)

Co znajdziesz?

Wyraźną agitację polityczną za programem stronnictwa patriotycznego w dobie Sejmu Wielkiego, podział bohaterów na wzorowych patriotów i wsteczników – sarmatów, pakiet reform proponowanych na Sejmie Wielkim.

Stanisław Konarski

- *O skutecznym rad sposobie* (traktat)

Co znajdziesz?

Pochwałę postawy patriotycznej, wzór obywatela, który wszystko powinien poświęcić ojczyźnie.

Stanisław Staszic

- *Przestrogi dla Polski* (traktat)

Co znajdziesz?

Pouczenia dotyczące państwa, ustroju, prawa; konkretne postulaty dotyczące reform – np. oświaty oraz władzy w Rzeczypospolitej.

Hugo Kołłątaj

- *Anonima listów kilka* (publicystyka epistolarna)
Co znajdziesz?
Popularyzacja reform Sejmu Wielkiego, wyliczenie „polskich hańb”, postulaty sprawiedliwości, wzmocnienia i ratowania ojczyzny.

Z postaw bohaterów literatury staropolskiej

Nie jest ich wielu, być może dlatego, że w patriotycznej literaturze dawnych epok przeważają krótkie formy lub publicystyka. Uwagę zwraca:

- **Antenor** – wzór patrioty z *Odprawy posłów greckich*. Przejęty losami ojczyzny, wyżej stawia jej dobro niż przyjaźń z Parysem, ma odwagę powiedzieć swoje zdanie królewiczowi. Jest za oddaniem Heleny Grekom i uniknięciem wojny – jego postawa znajdzie się w mniejszości.
- **Pasek** – jako autor i bohater *Pamiętników*. Jest to sarmata z krwi i kości – sam siebie postrzega jako dumnego, sprytnego, rozumnego obywatela, patriotę, rycerza, potem gospodarza. Bierze udział w wojnach – jako wojak z jednej strony wykazuje się odwagą, z drugiej chciwością i pyszałkowatością. Czytelnicy *Pamiętników* widzą również wady bohatera: ograniczona myśl, kłótniowość, pazerność, sobiepaństwo, pycha... A jednak... wiele cech Paska wziął Sienkiewicz do ukształtowania bohaterów *Trylogii*.
- **Walery** – jako reprezentant stronnictwa patriotycznego w dyskusjach reformatorskich z czasów Sejmu Wielkiego. Walery, Teresa, starostwo Dobrójscy – to ci bohaterowie *Powrotu posła Niemcewicza*, którzy głoszą pozytywne postulaty, walczą o reformy w ojczyźnie. Są to postaci raczej papierowe, posiadają same zalety, udowadniają potrzebę zniesienia liberum veto i wprowadzenie tronu dziedzicznego, a na koniec darują swoim chłopom wolność. Tak wyraża się ich patriotyczna postawa – stosowna do potrzeb literatury owych czasów.

2. Wiek XIX – czasy zaborów

Adam Mickiewicz

- **Konrad Wallenrod** (powieść poetycka)
Co znajdziesz?
Bohaterską postawę patrioty poświęcającego szczęście i honor dla ojczyzny. Dylemat moralny – czy metoda podstępów i zdrady jest etycznie drogą do wolności? Popularyzacja walki konspiracyjnej.
- **Grażyna** (powieść poetycka)
Co znajdziesz?
Ostry protest przeciw jakimkolwiek układom z wrogiem.
- **Dziady** (dramat romantyczny)
Co znajdziesz?

- Obraz martyrologii młodzieży polskiej, walczącej z zaborcą. Profetyczną wizję Polski jako Mesjasza Narodów.
- Mesjańską postawę Konrada walczącego z Bogiem.
- Obraz społeczeństwa polskiego doby zaborów.
- **Pan Tadeusz** (epos)
Co znajdziesz?
Obraz Polski szlacheckiej – z jej obyczajami, umiłowaniem tradycji i patriotyzmem.
- Akty walki o wolność w dobie napoleońskiej.
- Postawę spiskowca-emisariusza Jacka Soplicy.
- **poezje:** *Reduta Orzona, Śmierć pułkownika, Do Matki Polki*
Co znajdziesz?
Bohaterskie postawy przywódców powstania, a także portret młodego Polaka, od dziecka wychowywanego do walki, niewoli, więzienia, zsyłki.
- **Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego**
Co znajdziesz?
Ideę mesjanizmu polskiego, wizję emigrantów jako apostołów, a ojczyzny w niewoli jako zbawiciela innych narodów.

Juliusz Słowacki

- **Kordian** (dramat romantyczny)
Co znajdziesz?
Postawę bohatera – spiskowca walczącego o wolność.
- Dylemat moralny – trud wyboru pomiędzy zbrodnią królobójstwa a losem ojczyzny, ideę mesjanizmu Polski pod hasłem „Winkelrieda narodów”.
- Ocenę przywódców powstania listopadowego
- **Grób Agamemnona** (utwór poetycki)
Co znajdziesz?
Obraz społeczeństwa polskiego (dusza anielska i czerep rubaszny), wizję Polski – spadkobierczyni klęski pod Cheroneą.
- **poezje:** *Testament mój, Do matki, Generał Sowiński w okopach Woli*
Co znajdziesz?
Wezwanie do miłości ojczyzny, wizję poety – duchowego przywódcy narodu.